

Інформаційно-аналітичні матеріали щодо економічного ефекту при придбанні споживачами вітчизняних товарів

Загальні **обсяги роздрібної торгівлі товарами в Україні** протягом останніх років складають **1,2-1,4 трлн. грн./рік** (табл. 1). Фактично, це обсяг коштів, які витрачають громадяни України на придбання необхідних товарів.

Основні витрати у роздрібній торгівлі: продукти харчування (43-44%), в т.ч. алкоголь (6-7%, найбільше пиво і вино), молокопродукти (4-5%), м'ясні вироби (4-5%) і хлібобулочні (4%); фармацевтичні засоби (9-10%); автомобілі і автозапчастини (7-8%); одяг, текстиль і взуття (7-8%); будматеріали (6-7%, найбільше лакофарбові, металовироби, кераміка); побутова хімія (5-6%) і косметика (4-5%); побутова техніка і електроніка (4-5%).

Таблиця 1

Обсяг роздрібної торгівлі в Україні в 2020-2022 рр., млрд. грн.

Показник	2020	2021	2022
Обсяги роздрібної торгівлі в Україні	1 201,6	1 443,8	1 396,3

Джерело: Державна Служба статистики України

Важливо, щоб громадяни купували вітчизняні товари, оскільки в такому випадку потрачені кошти залишатимуться в Україні і формуватимуть ВВП країни. Насамперед, це стосується товарів з розвиненим внутрішнім виробництвом – харчова і легка промисловості; виробництво будматеріалів, побутової хімії і косметики, тощо.

Із виручених коштів виплачується зарплата працівникам по всьому виробничому ланцюгу. Наприклад, від реалізації вітчизняних молокопродуктів і м'ясних виробів зарплату отримують працівники тваринницьких ферм, переробних заводів і автоперевізники; від реалізації металовиробів – працівники металообробних, металургійних і гірничорудних підприємств та Укрзалізниця; від реалізації меблів – меблевики, деревообробники, автоперевізники і лісівники.

Зарплата є основним джерелом доходів для більшості громадян України. Також з виручених від реалізації товарів коштів сплачуються податки до бюджету і платежі до та пенсійного фонду.

Іншими словами, саме споживач, купуючи українські товари, платить зарплату працівникам підприємства-виробника, пенсії пенсіонерам і податки у державний бюджет.

При покупці імпортного товару всі витрачені кошти (крім торгової націнки магазину, яка складає до 30% роздрібною ціни) виводяться з України на користь іноземних виробників, і фактично не створюють додану вартість в країні. Від реалізації іноземних товарів зарплату отримує лише продавець, і вона складає лише 3-5% від ціни товару.

У випадку домінування імпорту в роздрібній торгівлі працівники виробничих підприємств не отримують зарплату, внаслідок чого не формується платоспроможний попит у населення, скорочуються податкові платежі у бюджет і відрахування у Пенсійний фонд.

При розрахунках впливу на економіку придбання української продукції слід враховувати, що вітчизняні виробники використовують імпортовані сировину і комплектуючі. У виробництві різної продукції частка імпортової складової становить від 10% до 65% (табл. 2). Найменша вона у харчовій промисловості та металообробці, найбільша – у легкій промисловості, виробництві побутової хімії та косметики.

Таблиця 2

Рівень локалізації виробництва окремих видів продукції в Україні

№ п/п	Група товарів	Питома вага імпортних складових, %	Рівень локалізації, %
1	Сир твердий	10-15% (закваска)	85-90%
2	М'ясні та ковбасні вироби	10-20% (спеції, інгредієнти, оболонка)	80-90%
3	Одяг і текстиль	60-65% (тканини, фурнітура)	35-40%
4	Взуття	25-30% (резина, пластик, штучна шкіра)	70-75%
5	Побутова хімія	50-55% (хімікати)	45-50%
6	Косметика	45-55% (хімікати)	45-55%
7	Меблі	30-35% (фурнітура)	65-70%
8	Будівельні металовироби	до 10% (газ)	~90%
9	Керамічна плитка	10-15% (газ, хімікати)	85-90%

Джерело: Державна Служба статистики України, розраховані інвестиційні проекти з виробництва товарів

В Таблиці 3 приведено розподіл отриманих коштів між працівниками (зарплата), бюджетом (податки) та бізнесом (прибуток) від придбання вітчизняної продукції по всьому виробничому ланцюгу.

Таблиця 3

Розподіл отриманих коштів від реалізації споживчих товарів українського виробництва між працівниками, Держбюджетом та бізнесом у виробничому ланцюгу

№ п/п	Назва товару	Середня ціна, грн./кг (од.), без ПДВ	Рівень локалізації, %	Розподіл у виробничому ланцюгу, грн./кг (од.)			
				заробітна платня (чистими)	податки і відрахування у ПФ	прибуток бізнесу	Всього
1	Сир твердий (кг)	320	90	135	88	65	288
2	Ковбаса с/к (кг)	450	85	180	112	91	383
3	Футболка чоловіча (од.)	140	35	21	14	14	49
4	Штани чоловічі літні (од.)	200	35	26	19	25	70
5	Куртка чоловіча осіння (од.)	1 400	40	225	149	186	560
6	Туфлі чоловічі шкіряні (од.)	1 900	70	615	384	331	1 330
7	Рідкий миючий засіб (пляшка 500 мл)	24	50	5	3	4	12
8	Мило туалетне (уп., 5 шт.)	60	45	11	6	10	27
9	Крем для рук, середній сегмент (баночка 100 мл)	50	50	13	7	5	25
10	Крем для рук, дорогий сегмент (баночка 100 мл)	120	50	25	14	21	60
11	Шкаф-купе (од.)	10 000	65	2 620	1 640	2 240	6 500
12	Крісло м'яке (од.)	6 500	70	1 790	1 180	1 580	4 550
13	Металеві саморізи (1000 шт.)	1 100	90	415	261	314	990
14	Керамічна плитка (м2)	400	90	143	91	126	360

Джерело: цінові пропозиції вітчизняних виробників, розраховані інвестиційні проекти з виробництва товарів

В Таблиці 4 приведена структура розподілу коштів від реалізації вітчизняних споживчих товарів по всьому виробничому ланцюгу.

Найбільша частка зарплати у харчовій промисловості та виробництві взуття і будматеріалів. В цих сегментах із 1000 грн. виручки 360-420 грн. йде на виплату зарплати по всьому виробничому ланцюгу (у харчовій промисловості: виробництво

молока та м'яса, їх транспортування на переробні заводи – переробка; у виробництві взуття: обробка шкіри – пошиття взуття; у металообробці: видобуток руди та її транспортування – виробництво металопрокату та його транспортування – металообробка; у керамічній плитці: видобуток каолінової глини та її транспортування – виробництво плитки). Також у цих сегментах висока частка сплачених податків і відрахувань до держбюджету і Пенсійного фонду по всьому ланцюгу виробництва (23-25%, або 230-250 грн. із кожних 1000 грн. виручки).

Найменша частка зарплати і платежів до держбюджету та Пенсійного фонду в пошитті одягу і виробництві побутової хімії, через високу імпорتنу складову сировини і компонентів (тканини, фурнітура, хімікати). Так, в цих сегментах із 1000 грн. виручки на зарплату йде лише 130-180 грн., а частка платежів до держбюджету і Пенсійного фонду складає 10-14% (або 100-140 грн. з кожної 1000 грн. виручки).

Таблиця 4

Структура розподілу отриманих коштів від реалізації споживчих товарів українського виробництва по всьому виробничому ланцюгу, %

№ п/п	Назва товару	заробітна платня (чистими)	податки і відрахування у ПФ	прибуток бізнесу	Всього
1	Сир твердий (кг)	42%	28%	20%	90%
2	Ковбаса с/к (кг)	40%	25%	20%	85%
3	Футболка чоловіча (од.)	15%	10%	10%	35%
4	Штани чоловічі літні (од.)	13%	10%	13%	35%
5	Куртка чоловіча осіння (од.)	16%	11%	13%	40%
6	Туфлі чоловічі шкіряні (од.)	32%	20%	17%	70%
7	Рідкий миючий засіб (пляшка 500 мл)	21%	13%	17%	50%
8	Мило туалетне (уп., 5 шт.)	18%	10%	17%	45%
9	Крем для рук, середній сегмент (баночка 100 мл)	26%	14%	10%	50%
10	Крем для рук, дорогий сегмент (баночка 100 мл)	21%	12%	18%	50%
11	Шкаф-купе (од.)	26%	16%	22%	65%
12	Крісло м'яке (од.)	28%	18%	24%	70%
13	Металеві саморізи (1000 шт.)	38%	24%	29%	90%
14	Керамічна плитка (м2)	36%	23%	32%	90%

Джерело: розраховано на основі цінових пропозицій вітчизняних виробників та інвестиційних проектів з виробництва товарів

В Україні протягом останніх років активно розвивалася харчова промисловість, яка здатна покрити внутрішній попит на продукти харчування. Заміщення

імпортованих продуктів харчування вітчизняною продукцією матиме значний економічний ефект.

Так, в 2021 році в роздрібній торгівлі було реалізовано імпортованих продуктів харчування на загальну суму 101 млрд. грн., і з 2017 року цей показник зріс в 2,5 рази (табл. 4). Виходячи з того, що у виробництві продуктів харчування у всьому ланцюгу частка зарплати складає близько 40%, заміщення імпортних продуктів збільшило б фонд зарплати працівників на 40 млрд. грн./рік. Частка податків до бюджету і платежів до ПФ складає близько 25%, що еквівалентно ~25 млрд. грн./рік.

Таблиця 4

Обсяги роздрібних продаж імпортованих продуктів харчування в Україні в 2017-2021 рр.

Показник	2017	2018	2019	2020	2021
Обсяг роздрібних продаж продуктів харчування, млрд. грн.	233,2	289,7	336,6	384,1	449,8
Частка імпорту у роздрібній торгівлі продуктами харчування, %	17,8	18,6	20,0	20,6	22,4
Обсяг продаж імпортованих продуктів харчування, млрд. грн.	41,5	53,9	67,3	79,1	100,8

Джерело: Державна Служба статистики України

Таким чином, придбання споживачами українських товарів замість імпортних забезпечує високу економічну ефективність, оскільки потрачені кошти залишаються в Україні і формують ВВП країни.

Із виручених від реалізації вітчизняних товарів коштів виплачується зарплата працівникам у всьому виробничому ланцюгу, а також сплачуються податки до держбюджету та відрахування у Пенсійний фонд.

Найбільша економічна ефективність досягається при реалізації продуктів харчування і будматеріалів, де високий рівень локалізації виробництва (понад 85%), найменший – при реалізації одягу, косметики і побутової хімії, з рівень локалізації складає 35-50%.